

CHOVATELSKÉ PŘEHLÍDKY - METODIKA

Ctibor Babička, Luděk Králíček, Martin Knápek

Úvod do problematiky

Ing. Luděk Králíček

Chovatelské přehlídky tvořily v minulosti spolu s dalšími opatřeními, jako byly oblasti chovu spárkaté zvěře, hlavní nástroj řízení populací spárkaté zvěře. Vlivem legislativních změn chovatelské přehlídky a oblasti chovu pozbyly v některých oblastech účinnost. Výsledky jsou dnes každému zřejmé. Na jedné straně lokálně přemnožená zvěř a neúměrné škody na lesních a zemědělských kulturách na straně druhé zvěř lokálně mizící a vybíjená.

Bohužel se dnes stává, že na některých obcích s rozšířenou působností se chovatelská přehlídka nekoná vůbec a nedojde ke kontrole správnosti průběžného odstřelu, ani ke kontrole počtu skutečně odlovené zvěře. Je zcela nezbytné, aby státní správa myslivosti na všech úrovních začala plnit svoji funkci daleko důraznějším způsobem využívajíc všech možností a nástrojů které má dispozici tak, aby splnila svojí základní zákonnou povinnost kontroly chované a ulovené zvěře. Je důležité aby kontrola byla provedena včetně zvěře samičí a mláďat. Potom bude kontrola řádná a nebude moci docházet k zatajování neprovedených odstřelů. Jedním z hlavních výsledků důraznější kontroly by mělo být snížení škod způsobených zvěří a zlepšení struktury populací spárkaté zvěře.

Chovatelská přehlídka je zpravidla složena ze dvou částí. První část je odborná, zde dochází k posuzování správnosti průběžného odstřelu za přítomnosti zástupců státní správy myslivosti, hodnotitelských komisí, lovců a mysliveckých hospodářů. Druhá část, výstava trofejí která zpravidla chovatelskou přehlídku doprovází je výchozím bodem pro prezentaci celoroční práce myslivců při ochraně přírody a chovu zvěře v jejich honitbách. V žádném případě není vhodné výstavu koncipovat jako předložení hromady kostí veřejnosti bez komentářů a doprovodných akcí. Je nezbytné doplnit program výstavy o další zajímavé části. Chovatelské přehlídky mohou být doprovázeny například svodem psů, závody v lovecké střelbě, výstavou fotografií, obrazů, dermoplastických preparátů, shozů, soutěžemi pro děti i dospělé, prostě v pravém slova smyslu musí organizátoři připravit velkou mysliveckou slavnost.

Zde je třeba zdůraznit, že myslivci nemohou přistupovat k návštěvě chovatelské přehlídky pasivně. Je nutné pozvat význačné představitele pověřených obcí a krajů, zástupce státní správy a samosprávy, zástupce vlastníků, zástupce informačních médií, žáky ze všech stupňů škol a všechny občany, kterých se myslivost nějakým způsobem dotýká. Pro pozvané je nutné připravit záživný program a propagační materiály, aby si o chovatelské přehlídce a předvedení celoroční práce myslivců vytvořili reálnou a pravdivou představu.

Legislativní podklady vyplývající ze zákona o myslivosti

RNDr. Ctibor Babička, CSc.

Ve smyslu zákona č. 449/2001 Sb. o myslivosti, v platném znění, části druhé Chov a zušlechťování zvěře, § 3 Zásady chovu, odstavce 1 činí orgány státní správy myslivosti potřebná opatření k zachování všech druhů zvěře. Chovem se rozumějí odborné zásahy sledující vymezené biologické cíle, udržování přírodní kvality genofondu zvěře a cílené zvyšování chovné kvality zvěře.

Ve smyslu § 6 Chovatelské přehlídky, odstavce 1 pro hodnocení kvality chované zvěře a kontroly lovené zvěře jsou orgány státní správy myslivosti ve svých územních obvodech, popřípadě pro oblast chovu zvěře, oprávněny každoročně rozhodnout o konání chovatelské přehlídky trofejí. Z daného vyplývá, že odpovědným orgánem je státní správa a musí být určujícím činitelem pro uskutečňování a plnění zásad chovatelských přehlídek. Zákon ale jen stanovuje, že chovatelské přehlídky mají existovat a neurčuje jejich metodiku.

Trofejí se rozumí rohy, parohy a parůžky rohaté a parohaté zvěře, včetně lebky se spodní čelistí oddělené před prvním krčním obratlem, zbraně u prasete divokého, lebky a kůže některých šelem.

Podle hlavy II - Plán mysliveckého hospodaření, § 36 Vypracování plánu, odstavce 2 je každý uživatel honitby povinen každoročně vypracovat plán mysliveckého hospodaření v honitbě a podle odstavce 4 je orgán státní správy myslivosti oprávněn kontrolovat plnění plánů.

Z dané legislativy pak vyplývá kontrolní činnost orgánů státní správy myslivosti ve smyslu hodnocení kvality veškeré ulovené spárkaté zvěře a cíleného zvyšování chovné kvality zvěře. Zde je rozhodující, což by měl být přednostní zájem, do jaké míry a v jakém rozsahu chce mít zodpovědný státní orgán výsledky této kontrolní činnosti odborně a podrobně zpracovány.

Státní orgán také pokud chce něco exaktně kontrolovat, musí mít vydaná konkrétní kritéria hodnocení kvality zvěře pro dané místní podmínky, pokud plní ustanovení zákona a cíleně sleduje zvyšování chovné kvality zvěře. Pokud by to tak nebylo, neplní se a porušují ustanovení zákona. Zásadní je, přestože není stanovena zákonem povinnost předkládat čelisti holé zvěře, mělo by být samozřejmostí, že je tak činěno. Neboť jen tak je možné zkontrolovat dodržování plánů chovu a lovu dle pohlaví a dospělosti zvěře. Neboť pokud tak není učiněno, může být, a to se bezpochyby děje, bez kontroly loveno cokoli s negativními dopady na cílené zvyšování chovné kvality zvěře stanovené zákonem. Navíc je daná skutečnost, že odstřel zvěře holé (samičí a mladé) je převažující částí celkových odstřelů zvěře a tím rozhodující a zásadní pro zvyšování chovné kvality zvěře a naplnění ustanovení zákona, § 3, odstavce 1, za což je státní správa myslivosti v plném rozsahu odpovědná.

Chovatelské přehlídky organizují pověřené obce, ale je vždy výhodnější chovatelské přehlídky pořádat pro větší území, nejlépe celý okres. Za podmínek, že je to uskutečnitelné a zajištělné ve spolupráci, kdy třeba organizátorem chovatelské přehlídky může být každý rok jiná pověřená obec. V oblastech (okresech), kde je předkládáno větší množství trofejí a markantů ulovené zvěře, je z tohoto důvodu možné konat i více chovatelských přehlídek.

Pro hodnocení trofejí na chovatelské přehlídce musí orgán státní správy myslivosti obcí s rozšířenou působností jmenovat hodnotitelskou komisi. Pokud je chovatelská přehlídka konána společně pro více pověřených obcí musí být hodnotitelská komise jimi jmenována společně. Členové hodnotitelské komise musí mít vysoké odborné znalosti problematiky hodnocení trofejí (určování věku a chovnosti) z praxe a znalost místní kvality spárkaté zvěře. Počet členů komise musí být dostatečný k počtům hodnocených trofejí. Zvláště předsedové (vedoucí) hodnotitelských komisí by měli mít absolvována odborná školení v problematice hodnocení trofejí se závěrečným certifikátem. Tato školení předsedů hodnotitelských komisí byla ČMMJ průběžně uskutečňována. Mimo ně proběhl i vyšší stupeň školení pro hodnocení trofejí v rámci komise CIC.

Vlastní konání chovatelské přehlídky pak obvykle zajišťuje na základě projednání a pověření státní správou místně příslušný OMS, obvykle ve spolupráci s některým mysliveckým sdružením, které vlastní chovatelskou přehlídku a hodnocení trofejí a markantů připraví. Tím dochází k důležité spolupráci se státní správou a k souhlasu s prováděním odborné činnosti na chovatelských přehlídkách pro zpracování odborných podkladů důležitých pro kontrolní činnost státní správy. V některých případech jsou chovatelská přehlídky zajištěna přímo orgánem státní správy myslivosti, vojenskými lesy a nebo dalšími subjekty.

Na některých orgánech státní správy myslivosti již vydávají rozhodnutí např. při provádění odstřelu dle ustanovení § 36, odst. 5, zákona č. 449/2001 Sb. o myslivosti, v platném znění, vyžadují předkládání mimo trofejí i čelistí veškeré ulovené holé zvěře. Pro lov holé zvěře stanovují hmotnostní limity pro dodržování chovnosti. Bez provádění kontroly lovené zvěře a předkládání stanovených markantů je možné nekontrolovatelně lovit cokoliv, což se zřejmě v praxi ve značné míře děje zvláště u holé zvěře, případně se vykazuje samčí zvěř jako zvěř holá, ať jde o honitby s normovanými kmenovými stavy zvěře, či bez nich.

Orientační kritéria pro hodnocení chovnosti spárkaté zvěře.

Zpracoval : RNDr. Ctibor Babička, CSc.

Doplnil: Ing. Luděk Králíček

Trofejová zvěř.

A. Jelen lesní.

věk	délka lodyh	počet výsad	dolní obvod lodyh	pomocné znaky chovnosti
2	25 cm	2	-	silné pučnice
3	50 cm	6	9 cm	opěrák 10 cm
4	65 cm	8	10 cm	opěrák 15 cm
5-6	70 cm	10	11 cm	jednostranně korunový desaterák
7-9	85 cm	10	12 cm	jednostranně korunový desaterák
10-12	90 cm	10	13 cm	oboustranně korunový 170 bodů CIC

Lovný je v rámci schváleného plánu lovu každý jelen starší dvanácti let s jakkoli mohutným a členitým parožím. Dále jeleni s úzkou rozlohou paroží pod 60 % průměrné délky lodyh.

B. Sika japonský.

Věk	délka lodyh	počet výsad	délka očníku	pomocné znaky chovnosti
2	10 cm	2	-	silné pučnice
3	32 cm	7-8	4 cm	150 bodů CIC
	35 cm	6	4 cm	150 bodů CIC
4	42 cm	8	10 cm	200 bodů CIC
5	45 cm	8	12 cm	220 bodů CIC
6	48 cm	8	14 cm	230 bodů CIC
7-8	50 cm	8	15 cm	240 bodů CIC

Lovný v rámci schváleného plánu lovu je každý jelen sika japonský starší osmi let.

C. 1. Daněk evropský – chovy I. a II. kategorie kvality.

věk	délka lodyh	délka lopat	šířka lopat	pomocné znaky chovnosti
2	12 cm	-	-	výrazné zesílení v místě budoucích růží
3	45 cm	12 cm	6 cm	vařečky bez hluboké rozeklanosti
4	55 cm	23 cm	10 cm	lopatky bez hluboké rozeklanosti
5-6	60 cm	30 cm	12 cm	krajčované lopaty bez rozeklanosti a račích klepet
7-8	63 cm	35 cm	15 cm	krajčované lopaty bez rozeklanosti a račích klepet

Lovný je v rámci schváleného plánu lovu každý daněk starší osmi let.

C. 2. Daněk evropský – chovy III. a IV. kategorie kvality.

věk	délka lodyh	délka lopat	šířka lopat	pomocné znaky chovnosti
2	10 cm	-	-	zesílení v místě budoucích růží
3	43 cm	10 cm	5 cm	vařečky
4	50 cm	20 cm	8 cm	lopatky bez hluboké rozeklanosti
5-6	57 cm	25 cm	10 cm	krajčované lopaty bez hluboké rozeklanosti
7-8	60 cm	30 cm	14 cm	krajčované lopaty bez hluboké rozeklanosti

Lovný je v rámci schváleného plánu lovu každý daněk starší 8 let.

D. Muflon.

věk	délka toulců	rozloha toulců	dolní obvod toulců	pomocné znaky chovnosti
2	40 cm	40 cm	21 cm	145 bodů CIC začátkem srpna
	55 cm	43 cm	21 cm	170 bodů CIC začátkem listopadu
3	70 cm	46 cm	23 cm	195 bodů CIC
4	80 cm	48 cm	24 cm	205 bodů CIC
5	85 cm	48 cm	24 cm	210 bodů CIC
6	90 cm	48 cm	24 cm	215 bodů CIC

Lovný je v rámci schváleného plánu lovu každý muflon starší šesti let, trofejově nejsilnější muflony se doporučuje lovit až ve věku devíti let. Kriteria chovnosti pro III. a IV. kategorii kvality chovu snížit u délky toulců o 5 cm v I. věkové třídě a 10 cm v II. a III. věkové třídě a dolní obvody toulců o 1 cm a o 10 bodů CIC v pomocných znacích chovnosti.

E. 1. Kamzík horský - kamzík.

věk	2	3	4	5	6	7	8	9	10-12
délka růžků	13 cm	16 cm	18 cm	19 cm	20 cm	21 cm	21 cm	22 cm	22 cm
body CIC	60 +	70 +	78 +	82 +	85 +	87 +	89 +	90 +	90 +

Lovný je v rámci schváleného plánu lovu každý kamzík starší 8 let a doporučuje se ponechávat v chovu nejsilnější kamzíky do věku 12 let.

E. 2. Kamzík horský – kamzice.

věk	2	3	4	5	6	7	8	9
délka růžků	11 cm	14 cm	16 cm	17 cm	18 cm	19 cm	19 cm	20 cm

body CIC	55 +	60 +	65 +	70 +	72 +	74 +	76 +	80 +
----------	------	------	------	------	------	------	------	------

Dle schváleného plánu lovu jsou lovné kamzice starší 9 let a doporučuje se ponechat nejsilnější kamzice do věku 12 let, pokud vodí kamzíče.
Hmotnost kamzic vhodných pro chov je ve věku 2 roky 14 kg, 3-4 roky 16 kg, 5-9 let 20 kg.

E. 3. a. Kamzík horský – kamzíče ♂.

Kamzíče samčího pohlaví se považuje za chovné s délkou růžků 5 a více cm koncem listopadu. Odstřel kamzíčat neprovádět – pouze nejnütnější sanitární odlov s hmotností kamzíčat ♂ koncem listopadu pod 10 kg.

E. 3. b. Kamzík horský – kamzíče ♀.

Kamzíče samičího pohlaví se považuje za chovné s délkou růžků 4 a více cm koncem listopadu. Odstřel kamzíčat neprovádět – pouze nejnütnější sanitární odlov s hmotností kamzíčat ♀ koncem listopadu pod 9 kg.

F. Srnec obecný.

Věk	délka lodyh	Počet výsad	délka výsad	pomocné znaky chovnosti
1	10 cm	2	-	výsada se u 2-letých srnců považuje o délce 1,5 cm, u 3-letých a starších o délce 2 cm, mimořádně kvalitní perlení, silné a vysoké růže, pravidelnost paroží, mimořádně vysoká hmotnost a síla paroží je významným znakem chovnosti i při nižší délce lodyh, u ročních srnců se nepovažují puky pod 1 cm za výsady
	7 cm	3	1 cm	
2	15 cm	4	3 cm	
	15 cm	5	2 cm	
3	20 cm	6	3 cm	
4-5	22 cm	6	4 cm	
6	23 cm	6	5 cm	

Lovný je v rámci schváleného plánu lovu každý srnec starší šesti let s jakkoli mohutným a dlouhým parožím.

G. Prase divoké - ♂.

věk	délka páráků	šířka páráků	obvod klektáků
2	110 mm	18 mm	55 mm
3	160 mm	21 mm	60 mm
4-5	190 mm	23 mm	65 mm
6-7	205 mm	24 mm	68 mm
8	210 mm	25 mm	70 mm

Lovný je v rámci schváleného plánu lovu každý kňour starší 8 let. Kriteria jsou stanovena pro orientační posouzení chovné kvality kňourů, kteří by měli v dospělosti dosáhnout více než 110 bodů CIC. Chovatelské hodnocení se nepředpokládá. Vysoká hmotnost kňourů je předpokladem tvorby silných zbraní, ale jejich tvorba je ovlivněna často i genetickým založením kňoura.

Věk kňourů dle Brandtova indexu (podle indexu páráků)

Věk (let)	Index páráků	Obrus páráků (mm)
2	1,65 a více	0 – 20 /30/

3	1,13 – 1,50	24 – 40 /45/
4	1,28 – 1,35	36 – 48
5	1,18 – 1,25	40 – 56
6	1,12 – 1,14	49 – 64
7	1,08 – 1,10	54 – 70
8	1,02 – 1,05	65 – 80
9+	1,00 – 1,02	69 – 80

Trofejová zvěř, která se u nás vyskytuje zřídka

H. Sika Dybowského.

věk	délka lodyh	počet výsad	délka očníků	délka opěráků	délka vnitřní výsady	spodní a horní obvody	pomocné znaky chovnosti
2	20	2	-	-	-	-	jen hroty lodyh
3	45	8	15	13	8	8	šesterák a nerovný osmerák jen s dlouhými lodyhami nad 50 cm, vnitřní rozloha nad 30 cm, nad 230 bodů CIC
4	60	8	20	18	12	9	vnitřní rozloha nad 40 cm, bodová hodnota nad 300 bodů CIC
5	70	8	25	20	15	10	vnitřní rozloha nad 45 cm, bodová hodnota nad 330 bodů CIC
6	75	8	28	23	17	11	vnitřní rozloha nad 50 cm, bodová hodnota nad 350 bodů CIC
7-8	78	8	30	25	18	12	vnitřní rozloha nad 55 cm, bodová hodnota nad 360 bodů CIC

Lovný je v rámci plánu lovu každý jelen Dybowského starší 8 let s jakkoli mohutným parožím. Doporučuje se ponechávat v chovu nejsilnější jeleny do věku 9 až 10 let. V chovu se prosazuje základní typ paroží osmeráka a v případě vyšší členitosti paroží pak typ s co nevíce shodnou četností výsad na obou lodyhách.

CH. Jelenec běloocasý.

věk	délka lodyh	počet výsad	délka třetí výsady	pomocné znaky chovnosti
2	10 cm	jen hroty lodyh	není	vysoce chovní nad 18 cm
3	30 cm	6	není	členitější paroží při kratší délce, výjimečně silný vidlák
4	35 cm	8	6 cm	silný šesterák s délkou lodyh přes 35 cm, zvláště pokud chybí první výsada
5-6	45 cm	8	10 cm	délka první výsady nad 6 cm, druhé a třetí výsady nad 12 cm, pravidelná vyšší členitost paroží než osmerák

Lovný je v rámci plánu lovu každý jelenec běloocasý starší 6-let s jakkoli mohutným a členitým parožím. Doporučuje se trofejově nejsilnější jedince lovit ve věku 8 let.

I. Jelenec severní.

věk	délka lodyh	počet výsad	délka třetí výsady	pomocné znaky chovnosti
2	15 cm	jen hroty lodyh	není	vysoce chovní nad 25 cm
3	35 cm	6	není	vyšší členitost než šesterák
4	40 cm	8	10 cm	silní šesteráci s délkou lodyh přes 40 cm, zvláště když chybí první výsada
5-6	50 cm	8	15 cm	délka první výsady nad 8 cm, druhé a třetí výsady nad 15 cm, pravidelná vyšší členitost paroží než osmerák

Lovný je v rámci plánu lovu každý jelenec severní starší 6-ti let s jakkoli mohutným a členitým parožím. Doporučuje se trofejově nejsilnější jedince lovit ve věku 8 let.

J. 1. Koza bezoárová - kozel.

Pro sestavení kritérií chovnosti nejsou k dispozici exaktní podklady.

J. 2. Koza bezoárová – koza.

Pro sestavení kritérií chovnosti nejsou k dispozici exaktní podklady.

Koza bezoárové se v současné době vyskytuje ve větším množství pouze v oborě Vřísek majitel LČR s.p., normovaný stav 40, skutečný 30 (2005) a oborě Volský žleb (19 ks), z důvodu nenaplnění minimálního stavu se v současné době neloví a chovatelská kritéria nejsou stanovena.

Holá zvěř.

A. 1. Jelen lesní - laň.

věk	délka spodní čelisti
2	chovné od 260 mm
3	chovné od 280 mm
4-10	chovné od 290 mm

Chovná laň se vyznačuje hmotností nejméně 50 kg ve druhém roce věku, nejméně 65 kg laně tříleté a nejméně 70 kg laně ve věku 4 – 10 let, vodící silné kolouchy.

A. 2. Jelen lesní – kolouch.

měsíc	délka spodní čelisti	
pohlaví	♂	♀
srpen	chovní od 225 mm	chovné od 200 mm
prosinec	chovní od 235 mm	chovné od 220 mm

Chovný kolouch v prosinci má hmotnost ♂ 45 kg, ♀ 35 kg.

B. 1. Sika japonský – laň.

Věk	délka spodní čelisti
2	chovné od 180 mm
3	chovné od 185 mm
4-9	chovné od 190 mm

Chovná laň se vyznačuje hmotností 24 kg ve druhém roce života, 27 kg v třetím roce života a 30 kg ve věku 4 až 9 let, vodící silné kolouchy.

B. 2. Sika japonský – kolouch.

měsíc	délka spodní čelisti	
pohlaví	♂	♀
září	chovní od 145 mm	chovné od 145 mm
prosinec	chovní od 155 mm	chovné od 150 mm

Chovný kolouch má hmotnost v září 10 kg, v prosinci ♂ 20 kg a ♀ 16 kg.

C. 1. Daněk evropský – daněla.

věk	délka spodní čelisti
2	chovné od 185 mm
3	chovné od 195 mm
4-8	chovné od 200 mm

Chovná daněla se vyznačuje hmotností nejméně 25 – 30 kg ve druhém roce věku a nejméně 30 – 35 kg ve věku 3 a více let /první hodnota je pro chovy III. a IV. kategorie kvality a druhá hodnota pro chovy I. a II. kategorie kvality/, vodící silná daňčata.

C. 2. Daněk evropský – daňče.

měsíc	délka spodní čelisti	
pohlaví	♂	♀
září	chovný od 150 mm	chovné od 140 mm
prosinec	chovný od 160 mm	chovné od 150 mm

Chovné daňče v prosinci má hmotnost ♂ 20 kg a ♀ 14 kg.

D. 1. Muflon – muflonka.

věk	délka spodní čelisti
2	chovné od 165 mm
3-5	chovné od 170 mm
6-8	chovné od 175 mm

Chovná muflonka se vyznačuje hmotností nejméně 15 kg ve věku 2 roky, 20 kg ve věku 3 roky a 23 kg ve věku 4 – 8 let, vodící silná muflončata.

D. 1. a. Muflon – muflonče ♂.

měsíc	srpen	září	říjen	listopad	prosinec
délka toulců	10 cm	15 cm	20 cm	25 cm	30 cm

Pro chovy III. a IV. kategorie kvality snížit délku touleček o 5 cm. Hmotnost v srpnu 10 kg a v prosinci 18 kg.

D. 1. b. Muflon – muflonče ♀.

měsíc	srpen	září	Říjen	listopad
délka čelisti	135 mm	140 mm	145 mm	150 mm

Hmotnost v srpnu 8 kg a v prosinci 12 kg.

F. 1. Srnec obecný – srna.

věk	1	2 - 7
délka čelisti	155 a více mm	160 a více mm

Za chovné se považují srny ve věku 1 rok s hmotností 12 kg, 2 - 4 let 14 kg a 5 až 7 let 15 kg, vodící od věku 2 let silná srněata.

F. 2. Srnec obecný – srně

měsíc	září	říjen	listopad	prosinec
délka čelisti	135 mm	135 mm	140 mm	140 mm
hmotnost nad	7 kg	8 kg	9 kg	9 kg

G. 1. Prase divoké ♀.

věk	měsíc	hmotnost
2	srpen	40 kg
	listopad	50 kg
3	-	65 kg
4-8	-	75 kg

Věk bachyní dle metodiky S. J. Blaupota Ten Cateho – Posuzování věku bachyní podle posunu největší šířky háků a uzavírání zubního kanálku

věk (let)	největší šířka háků	průměr zubního kanálku
2	u zubního kanálku	po celou šířku
3	uprostřed háku	5 až 6 mm
4	před obrusnou ploškou	4 mm
5	těsně před obrusem	2,5 mm
6	těsně před obrusem	1,5 mm
7	u obrusu	do 1 mm
8	u obrusu	nepatrný
9+	u obrusu	uzavřen

G. 2. Prase divoké – sele.

Selata jsou lovena bez vyznačení chovnosti. Pro zvyšování chovné kvality by bylo vhodné šetřit selata mající koncem září hmotnost 25 kg a v prosinci 40 kg. Přednostně lovit selata pozdně metaná a tělesně slabá. Do úpravy početních stavů černé zvěře je však v zájmu snížení stavů v současné době nutné lovit veškerá selata.

Poznámky :

Uváděna hmotnost je v dodávkové úpravě tj. bez hlavy a běhů u zvěře parohaté a rohaté, u černé zvěře hmotnost celého kusu včetně hlavy a běhů.

Kriteria chovnosti jsou orientační a podle místních podmínek, kvality zvěře a zdokumentovaných podkladů je lze upravit.

Holá zvěř, která se u nás vyskytuje zřídka

H. 1. Sika Dybowského – laň.

Pro sestavení kritérií chovnosti nejsou žádné exaktní podklady.

H. 2. Sika Dybowského – kolouch.

Pro sestavení kritérií chovnosti nejsou žádné exaktní podklady.

CH. 1. Jelenec běloocasý – laň.

Za chovné se považují laně dvouleté s hmotností 20 kg, tříleté 23 kg a 4 až 7 leté 25 kg.

CH. 2. Jelenec běloocasý - kolouch.

Za chovné se považují kolouši s hmotností v září nad 10 kg, koncem listopadu nad 14 kg.

I. 1. Jelenec severní – laň.

Pro sestavení kritérií chovnosti nejsou žádné exaktní podklady.

I. 2. Jelenec severní – kolouch.

Pro sestavení kritérií chovnosti nejsou žádné exaktní podklady.

J. 1. a. Koza bezoárová – kůzle ♂.

Pro sestavení kritérií chovnosti nejsou žádné exaktní podklady

J. 1. b. Koza bezoárová – kůzle ♀.

Pro sestavení kritérií chovnosti nejsou žádné exaktní podklady.

Příklad stanovení kritérií k posouzení chovných jelenů evropských /jelenů lesních/, pro oblast Jeseníků, Kralického Sněžníku a Rychlebských hor.

RNDr. Ctibor Babička, CSc.

Věk	Délka lodyh	Počet výsad	Významné znaky chovnosti
2	20	jen hroty lodyh	Špice rovnoměrně silné po celé délce a tupě ukončené s délkou nad slechy, nebo s jednou i více výsadami vždy v horní části, výrůstky nebo zesílením v místě budoucích růží.
3	50	6	Opěráky dlouhé jako očníky, délka opěráků nad 10 cm, hroty lodyh tupě ukončené.
4	60	8	Lodyhy končící vidlicemi, opěráky dlouhé jako očníky, délka opěráků nad 15 cm, výsady koncové vidlice tupě ukončené.
5	65	9	Lodyhy končící nejméně vidlicemi tvořícími jejich přední výsadou obdélníkový tvar paroží, opěráky dosahují délkou nejméně spojnice očníku a předního hrotu vidlice. Délka opěráků nad 20 cm.
6	75	10	Dlouhé výsady vidlic nad 10 cm, nebo nejméně jednostranná koruna s délkou výsady tvořící korunu nejméně 5 cm, opěráky dosahují nejméně spojnice očníku a přední výsady vidlice nebo koruny. Délka opěráků nad 24 cm.
7 – 8	85	11	Jednostranně vyvinutá koruna s délkou výsady tvořící korunu nejméně 7 cm, oboustranně vyvinutá koruna s délkou výsad tvořících koruny nejméně 5 cm, opěráky dosahují nejméně spojnice očníku a přední výsady vidlice nebo koruny. Délka opěráků nad 27 cm. Bodová hodnota nad 160 bodů CIC u jelenů 7-letých a 165 bodů CIC u jelenů 8-letých.
9 – 12	90	12	Oboustranně vyvinutá koruna s délkami výsad tvořících koruny nejméně 7 cm, očníky a opěráky dlouhé 30 cm, korunový desaterák s délkami výsad v koruně nad 12 cm. Bodová hodnota nejméně 170 bodů CIC.
Starší 12 let	Všichni tito jeleni jsou lovní v rámci plánu chovu a lovu bez ohledu na členitost paroží, délku lodyh a vytvoření korun.		

Poznámka: Kritéria dle jednotlivých druhů spárkaté zvěře je nutné stanovovat pro konkrétní podmínky jednotlivých okresů, případně i honiteb samostatně.

Pomůcky pro hodnocení trofejí

Martin Knápek

Pro praktické využití uvádíme komplex měřících pomůcek na veškeré trofeje evropských druhů parohaté a rohaté zvěře a lebek šelem metodikami CIC.

Měření by měla být provedena při příležitosti chovatelských přehlídek trofejí u všech význačných a medailových trofejí předložených na chovatelské přehlídky pro účely jejich následné celostátní registrace, s dalším využitím například pro zpracování katalogů při celostátních a mezinárodních výstavách trofejí.

Na celostátní výstavy se předkládají trofeje spárkaté zvěře a šelem bez spodních čelistí až od bodové hodnoty předem navržené mysliveckou komisí a schválenou mysliveckou radou ČMMJ. Ostatní medailové trofeje s nižší bodovou hodnotou CIC se do výstavních katalogů zpravidla přebírají přímo. Podkladem jsou bodové hodnoty CIC dle zjištěných hodnot na chovatelské přehlídce. A to za předpokladu, že bodová hodnota trofejí je stanovena za dodržení platných metod hodnocení CIC a je potvrzena delegovaným poradcem pro výstavnictví a hodnocení trofejí, nebo členem Ústřední hodnotitelské komise na řádně a čitelně vyplněné bodovací tabulce.

Kompletní sestava pomůcek se skládá:

- digitální elektronické váhy JADEVER, typ JWA – 30 K ve speciální zakázkové úpravě se speciálním mikročipem, s rozsahem měření hmotnosti od 0 do 30000 gramů, s přesností měření 1 gram,
- zakázkového chromovaného adaptéru na váhu JADEVER při zjišťování hmotnosti těžších trofejí těžko běžně umístitelných na běžné váhy /jeleni, daňci/,
- stojanu na měření objemu srnčích parůžků fixního, zhotoveného z fotostojanu s šroubovým posunem,
- stojanu na měření objemu srnčích parůžků rozmontovatelného pro transportní účely s mechanickým posunem,
- zakázkově vyrobených skleněných válců na měření objemu srnčích parůžků, rozměr válce - výška 350 mm, průměr 300 mm a objemu vody dle potřeby až do rozsahu 24,3 litrů,
- lesnické měřidlo posuvné s rozsahem do 800 mm /rozlohy toulců muflonů/,
- šuplery mechanické v rozsahu měření v desetinách mm do délky 500 mm, 300 mm, 150 mm,
- šuplery digitální v rozsahu měření setinách mm do délky 300 mm, 200 mm,
- mechanický výškoměr v rozsahu měření desetin mm do výšky 300 mm /výška kamzičích růžků/,
- digitální výškoměr v rozsahu měření setin mm do výšky 200 mm /výška kamzičích růžků/,
- samonavíjecí kalibrovaná pásma v rozsahu měření 1 mm do délky 1400 mm – v počtu pro všechny členy Okresní hodnotitelské rady (komise).

Pomůcky jsou používány jak na hodnocení trofejí metodikami CIC, tak na provádění zoologických měření – kraniometrická měření (měření lebečních rozměrů).

Digitální elektronická váha je kalibrována a umožňuje i takové operace, že hmotnost skleněného válce s vodou se zaaretuje na 0 hmotnost a váha pak přímo na displeji ukazuje po předepsaném rozsahu ponoření srnčích parůžků do vody přímý odečet objemu vytlačené vody v gramech, tj. přesný a kalibrovaný objem srnčích parůžků s přesností na 1 cm³.

Rovněž lze tímto způsobem po umístění adapteru a zaaretování jeho hmotnosti na 0 hmotnosti odečítat hmotnost trofejí jelenů a daňků s kalibrovanou přesností 1 gramu.

Digitální šuplery jsou výhodné např. pro měření šířky páráků kňourů, projede se šuplerou po jeho délce a sleduje se kdy digitální číselník ukáže největší šířku. Protože digitální šuplera je příliš přesná na setiny mm, provede se na tomto zjištěném nejširším místě přeměření mechanickou šuplerovou na desetiny mm dle metodiky CIC.

Pro hodnocení muflonů je vhodné používat stojan na umístění lebky muflona k měření a hodnocení trofeje.

Při hodnocení na chovatelských přehlídkách je vhodné používat počítačový program, který je k dispozici na webových stránkách Českomoravské myslivecké jednoty v sekci myslivost.

Fotografie :

1. Soubor měřících pomůcek.
2. Stojany a odměrné válce na hodnocení trofejí srnců.
3. Adaptér na zjištění hmotnosti trofejí jelenů a daňků.
4. Délkové měřící pomůcky – lesnické měřidlo, mechanické a digitální šuplery, mechanický a digitální výškoměr, pásma.

Kontakty na výrobce měřících pomůcek

Zjišťování hmotnosti trofejí, včetně objemu srnčích parůžků :

Elektronická digitální váha – JADEVER typ JWA - 30 K, rozsah do 30.000 gramů, přesnost 1 gram

Dodavatel fi. Wesico s.r.o., Zeiberlichova 431/3, 644 00 Brno – Soběšice, www.wesico.cz, telefon 541 212 598

Cena 10.000,- Kč + DPH

Délkové měřící pomůcky :

Šuplery mechanické a digitální (délky lebek šelem, šířka páráků) – optimální oboje v rozsahu do 150 mm a 250 mm, výškoměry mechanické a digitální (měření kamzíků), lesnické měřidlo posuvné 800 mm (rozlohy muflonů)

Dodavatel M&B Kalibr s.r.o., Ke Karlovu 62/10, 664 91 Ivančice – Němčice, www.mbcaltibr.cz, tel. 546 434 700, mo. 736 626 222.

Ceny dle výběru a ceníku.

Pásma délka 140 cm :

ČMMJ Praha, Jungmannova 25, 115 25 Praha 1, tel. 224 948 459

Cena 300,- Kč

Průhledný skleněný válec (měření objemu srnčích parůžků)

Dodavatel Sklářny RAPOSKLO s.r.o., U skláren, 788 14 Rapotín, tel. 583 389 111, 583 242 226

Zadat na Internetu RapoSklo Rapotín,, přejít na E – katalog, dále foukané sklo, dále válec a tam je rozsáhlý sortiment. Vybrat válec o průměru 300 mm a výšce 350 mm.

Cena je přibližně s DPH do 1.400,- Kč, vyrábí se individuálně na objednávku.

Zásady řádných chovatelských přehlídek

Ing. Luděk Králíček

Aby byly chovatelské přehlídky nástrojem, který účinně kontroluje odlov zvěře v honitbách je nutné dbát těchto zásad:

1. Na přehlídce je nutné předložit všechny trofeje dosažené v předešlém mysliveckém roce. U zvěře netrofejové je nutné předložit spodní čelist, nebo její část, např. celou levou polovinu.
2. Zkontrolované trofeje se vhodným způsobem označí, aby se nemohly znovu předkládat.
3. Trofeje, které si lovecký host odváží do zahraničí a nebo je nelze ze závažných důvodů předložit se doloží bodovací tabulkou a fotografií trofeje. Toto bodové hodnocení je pouze orientační. To je pro trofeje nedosahující význačných a medailových bodových hodnot CIC dostatečné. Skutečná bodová hodnota význačných a ostatních medailových trofejí musí být stanovena až 3 měsíce po preparaci trofeje za dodržení metod hodnocení trofejí jednotlivých druhů zvěře dle CIC.
4. Trofej význačné bodové hodnoty dle § 6, odst. 2, zákona č. 449/201 Sb. o myslivosti, v platném znění, dle § 6, odst. 3 téhož zákona, musí být ohodnoceny před vývozem do zahraničí alespoň jedním členem ústřední hodnotitelské komise, vystavena hodnotitelská tabulka a zhotovena fotodokumentace trofeje.

Jak toho docílit?

1. Orgán státní správy každoročně pověří některou z mysliveckých organizací zorganizováním Chovatelské přehlídky dle § 6 zákona 449/2001 ve znění platných předpisů.
2. V případě, že pokyn orgánu státní správy není ze strany uživatelů honiteb akceptován, je vhodné v rámci obecní vyhlášky příslušné obce s rozšířenou působností, stanovit tyto povinnosti a případně stanovit sankce na základě takovéto vyhlášky.

Posuzování chovnosti

Posuzování chovnosti provádí hodnotitelská komise, složená zpravidla ze zkušených odborníků, kteří znají problematiku určování věku a chovnosti dosažených trofejí a předložených markantů. Vzhledem k rozdílným parametrům na určení chovnosti v rozdílných přírodních podmínkách je nezbytná místní znalost těchto parametrů.

Komise rozhodne o správnosti odstřelu a u trofejí odlovených dle kritérií průběrného odstřelu udělí tzv. „zelený bod“ za provedení správného průběrného odstřelu a tzv. „červený bod“ za odstřel, který byl proveden nesprávně.

U silnějších trofejí hodnotitelská komise provede měření podle hodnotitelských metod C.I.C. a u trofejí, které dosahují medailových hodnot vyplní hodnotitelskou tabulku, která je podkladem pro přípravu národních a mezinárodních výstav trofejí a katalogů těchto výstav.

Pro pracovníky státní správy myslivosti je chovatelská přehlídka nejlepším způsobem kontroly provedení průběrného odstřelu nejen co se týče chovnosti, ale i podle jednotlivých věkových tříd. Mají tedy jedinečnou příležitost kontroly plánu mysliveckého hospodaření se spárkatou zvěří tak jak jim ukládá zákon.

Zpráva z chovatelské přehlídky

Z každé chovatelské přehlídky by měl být také zřetelný výstup, v podobě zprávy z chovatelské přehlídky (kromě jiných údajů z mysliveckého hospodaření v daném roce nejméně ve formě katalogu s uvedením předložených a hodnocených trofejí, případně i spodních čelistí holé zvěře). Obsahem této zprávy by měl být přehled o dosažených úlovcích podle jednotlivých druhů zvěře, vyhodnocení plánu lovu dle jednotlivých druhů zvěře, posouzení chovnosti u všech jedinců všech skupin, posouzení trendů vývoje stavu populací jednotlivých druhů zvěře a nepůvodních živočichů, které je možno lovit a také přehled dosažených bodových hodnot alespoň u silnějších trofejí.

Zásady při vytváření expozic trofejí

1. Rozdělit zvěř podle druhů
2. Rozdělit trofeje každého druhu zvěře na trofeje z volnosti a obory
3. Trofeje zavěšovat tak, aby se předešlo poškození (dostatečně pevně a vysoko)
4. Každé trofeji pokud možno věnovat dostatek místa

Mezinárodní a národní myslivecké výstavy

Ing. Luděk Králíček

V České republice se tradičně konají mezinárodní a národní myslivecké výstavy, zpravidla jednou za 4-5 let. Jejich organizace je poměrně náročná a příprava zpravidla trvá dva měsíce. Výstavy bývají organizovány v první polovině roku, kdy má myslivecká veřejnost více volného času pro návštěvu výstavy.

Expozice Českomoravské myslivecké jednoty

Expozice Českomoravské myslivecké jednoty se zpravidla skládá z několika částí. Součástí expozice je poradna ekonomická, střelecká, právní a kynologická. Pro děti a mládež je připravena poznávací soutěž, prezentují se jednotlivé kluby Českomoravské myslivecké jednoty, myslivecká výuka a projekty vybraných mysliveckých sdružení při ochraně přírody a myslivosti.

Hlavním magnetem pro většinu návštěvníků bývá prezentace nejsilnějších trofejí dosažených za předcházející období. Připravit tuto prezentaci bývá jedním z nejnáročnějších úkolů celé výstavy, jelikož se soustřeďují trofeje za delší časové období z celé České republiky. Celá tato akce začíná svozem trofejí. Rozsah svozu (dle bodových hodnot u jednotlivých druhů) určuje Myslivecká rada Českomoravské myslivecké jednoty na návrh Myslivecké komise Českomoravské myslivecké jednoty.

Obecné zásady svozu trofejí

1. Stanoví se svozná místa
2. Stanoví se svozná trasy
3. Přibližně dva měsíce před výstavou se svezou trofeje
4. Proběhne hodnocení trofejí

5. Připraví se prezentace trofejí

Pro řádné zabezpečení výše uvedených bodů je nutné dodržet tyto pokyny:

1. Je nutné řádně vyplnit štítky u jednotlivých trofejí. Štítek je nutné vyplnit čitelným hůlkovým písmem a zároveň je nutné uvést všechny požadované údaje včetně Okresního mysliveckého spolku. U trofejí u kterých není znám lovec se uvede majitel.
2. Osoba, která přejímá trofej čitelně vyplní soupisy trofejí podle jednotlivých druhů (každý druh samostatný tiskopis). Tento soupis se vyhotoví ve dvou kopiích, jeden zůstává na svozném místě, druhý přebírá osoba pověřená svozem. Soupis je uložen ve skladu trofejí na výstavišti.
3. Při přejímce je v soupisu převzatých trofejí vyznačeno jakékoli poškození trofeje.
4. Pojištění trofeje trvá od doby převzetí na svozném místě do doby navrácení trofeje na svozné místo.
5. Nárok na vyplacení pojistné události končí dnem předání trofeje majiteli.
6. Při svozech se u trofejí nesoustřeďují spodní čelisti.
7. Trofeje jsou soustřeďovány bez dřevěných ozdobných štítků či podložek.
8. U dermoplastických preparátů daňka, srnec a jelena musí být doložena platná bodovací tabulka garantující hmotnost trofeje a u srnců ještě objem parůžků, s podpisem člena Ústřední hodnotitelské komise.
9. Pro snazší identifikaci se každá svozná trasa označí určenou barvou.
10. Drobné trofeje liška, jezevec, psík, mýval a srnec, jsou uloženy v krabicích tak aby nedošlo k jejich poškození.
11. Zástupce Okresního mysliveckého spolku předá trofeje jednotlivě a soupis trofejí stvrdí podpisem předávající a přejímající osoby.
12. Pro trofeje získané českými lovci v zahraničí bude uveden zvláštní pokyn. Informace ohledně ochrany jednotlivých druhů je možné nalézt na následujících webových stránkách : www.cites.org a www.env.cz .
13. Před každou výstavou budou určeny bližší informace k celé organizaci svozu a rozvozu.

Na závěr se provede rozvoz trofejí na původní svozná místa, kde proběhne distribuce trofejí zpět majitelům.

Velké myslivecké výstavy byly, jsou a budou prezentací výsledků práce jednotlivých osob a subjektů, které pro myslivost a s myslivostí pracují. Dá se předpokládat, že v budoucnu se budou myslivci chtít daleko více prezentovat svojí činností při ochraně životního prostředí a vystavování trofejí již nebude nosným tématem výstav. Přesto je nutné si uvědomit a laickou veřejnost o tom vhodným způsobem informovat, že silné trofeje z volných honiteb nejsou jen pouhou hříčkou přírody, ale jsou výsledkem cílevědomé a soustavné práce našich myslivců.

Závěr

Chceme-li, aby do budoucna chovatelské přehlídky znovu plně plnily svoji funkci, je nezbytně nutné zakotvit legislativě povinnost státní správy myslivosti tyto přehlídky každoročně ve spolupráci s mysliveckou organizací pořádat. Dále je nutné zakotvit povinnost státní správy kontrolovat na těchto přehlídkách skutečný počet odlovené zvěře na základě předložených trofejí a markantů. Co se týče povinností uživatelů honiteb, je nutné zakotvit předkládání trofejí a markantů ke kontrole státní správě myslivosti na chovatelských přehlídkách.

CHOVATELSKÉ PŘEHLÍDKY - METODIKA

Autoři: Ctibor Babička, Luděk Králíček, Martin Knápek

Vydala: Českomoravská myslivecká jednota

Fotografie: Jaromír Zumr, Martin Knápek, Luděk Králíček

Lektoroval: Ing. Jaroslav Kostečka, PhD.

I.vydání

Praha 2007